

POSAMEZNE NAJDBE Z RIFNIKA

STANKO PAHIČ

Usoda ilirskega grobišča na Rifniku pri Šentjurju je podobna usodi mnogih arheoloških najdišč v Sloveniji, ki so bila po naključju odkrita v začetku tega stoletja ali že prej. Del najdenih predmetov je bil uničen že pri odkopavanju, druge so razni raziskovalci in ljubitelji starin raznesli in razprodali bližnjim muzejem, marsikaj pa je bilo tudi izgubljeno. Tako hrani Mestni muzej v Celju le majhen del vseh odkritih najdb, najdbe iz Rifnika pa so tudi v muzejih v Mariboru in Gradcu.¹ Od teh je Pokrajinski muzej v Mariboru pozimi 1954 prepustil Mestnemu muzeju v Celju tiste predmete, ki so bili ob raznih prilikah pridobljeni za njegove zbirke. Neveliko število teh najdb je pridobil muzej večinoma leta 1905, ko je Zgodovinsko društvo v Mariboru odkupilo nekaj predmetov od kmeta A. Oseta, ki jih je leto poprej izkopal v svojem vinogradu.² Naslednje poročilo o njih se tako pridružuje doslej vsekakor zelo skromnim objavam rifniških najdb.³

V stari inventarni knjigi oziroma »Glavnem zapisniku muzeja«, ki ga je vodilo Zgodovinsko društvo v Mariboru, so bili vpisani tile nakupljeni predmeti:

1. pod št. 33 — »dve lončeni skledici iz grobišča pod Rifnikom«,
2. pod št. 34 — »oksidirana sekira s polovičnim natikalom«,
3. pod št. 35 — »skledica iz rifniškega grobišča« in
4. pod št. 36 — »lonec z ožgalino z rifniškega grobišča«.

¹ V Joanneumu v Gradcu so v inventarnih knjigah vpisani naslednji predmeti: 7989 — vijček, 7990 — vijček, 7991 — ostanki jantarjevih korald, 7992 — brusni kamen, 7993 — dvoje železnih suličnih osti, 7994 — kos bronastega srpa, 7995 — skodela z uvihanim robom, v. 5,5, pr. 15 cm, 7996 — dvoje železnih tulastih sekir, 7997 — lonec s tremi bradavicami na ostenju, v. 14,5, pr. ustja 12 cm, 7998 — lonec, 7999 — žara, v. 18,5, pr. 14,5 cm, 8000 — razširjen locenj lokaste fibule iz brona, d. 3,5 cm; 9931 — sulična ost, d. 23,5 cm; 11.716 — železna tulasta sekira, 11.717 — vrečasta žara, v. 51, pr. 28 cm, s štirimi uhlji na spodnjem delu ostenja in konično iztegnjenim zgornjim delom, 11.718 — podobna žara, v. 49 cm. Prim. tudi Jahresbericht des Landesmuseums Joanneum, 1914. Za podatke se zahvaljujem predstojniku arheološkega oddelka Joanneuma dr. Walterju Modrijanu.

² Fr. Kovačič, Prazgodovinske izkopanine pri Sv. Juriju ob Južni železnici, Časopis za zgodovino in narodopisje II, 1905, str. 69—72.

³ Prim. MAGW, 32, 1902, Sitzungsberichte (Riedl), str. 44 id. W. Schmid, Südsteiermark im Altertum (Hausmann: Südsteiermark), Graz 1925, str. 6. Isti: Zeitschrift des hist. Vereins für Steiermark 36, 1943, str. 141—142. F. Starè, Predzgodovinsko najdišče na Rifniku pri Celju, Arheološki vestnik II/2, 1951, str. 185 i. dr.

Navedene najdbe pripadajo bržčas grobovom, ki jih je v jeseni 1904 izkopal A. Oset.⁴ V Pokrajinskem muzeju so bile od njih najdene naslednje posode:

1. Velika žara iz črnkasto žgane gline, ki ima izgajeno površino enake barve. Vrečasto obel trup ima ozko in nekoliko poudarjeno dno, zgoraj pa preko plitkega žlebišča prehaja v neznamen koničen vrat s pošev izvihanim robom. Približno 10 cm nad dnom so na ostenju štirje vodoravni in koničasti uhlji, na prehodu iz trupa v vrat pa enako simetrično razporejene štiri manjše navzgor obrnjene bradavice. Višina žare 65,2, premer oboda 65,5, ustja 42 in dna 19,7 cm. Debelina sten od 1,1 cm dalje, vendar ne presega 1,5 cm v spodnjem delu. Inv. št. 535.⁵ T. I, 1.

2. Nizka koničasta skodela iz črnkasto pečene gline z dobro izgajeno površino črnorjavnkaste barve. Neopazno dno je rahlo vbočeno, rob pa nekoliko klekasto uvihan. Na prehodu trupa v rob so simetrično razporejene štiri bradavice, od katerih so tri preprosto konične in majhne, četrta pa dvogrba, daljša in ima vodoravno prevrtano ozko luknjico. Del ostenja je dopolnjen z mavcem. Višina skodele 6,2, premer oboda 20,3, ustja 17,2 in dna 8 cm. Debelina sten enakomerno 0,7 cm. Inv. št. 534. T. I, 4.

3. Konična skodela iz rjavkasto pečene gline z neenakomerno izgajeno površino enake barve. Dno je ravno, koničen trup pa se oblo viha navznoter v pošev odrezan rob. Na obodu ima kratko vodoravno ušesce z navpično odprtino. Višina skodele 6,5, premer oboda 16,8, ustja 15,3 in dna 7 cm. Debelina sten 0,5—0,7 cm. Inv. št. 535. T. I, 3.

Drugih predmetov iz omenjenih grobov ni mogoče najti in tudi ni ugotovljeno, ali so dospeli v mariborski muzej.⁶ Pač pa je bilo v zbirki Pokrajinskega muzeja še nekaj predmetov, pri katerih je bil kot najdišče naveden Rifnik. Ker niso bili vpisani v inventarne knjige, je njihova pripadnost temu najdišču delno dvomljiva, način in čas pridobitve pa neznan.⁷

4. Kamnito kladivo z grobo obrušeno, večji del hrapavo površino. Ploščati strani sta ravni, ostale stranice pa oblo obrušene, prav tako tudi zatilje. Na eni strani sled začetnega vrtanja luknje s premerom 2 cm. Dolžina 8,5, širina do 6,8, debelina 3,5 cm. Inv. št. 536. T. I, 2.

5. Razlomljena bronasta ovratnica iz 0,5 cm debele okrogle žice, ki je prečno drobno nažlebljena in na koncih kvadratnega preseka. Stranice koncev te žice so okrašene z vrezano polkrožčasto vijugo na robovih, na koncu pa je izkovana v tanek trak, ki je bil spiralno zvit. Premer 19 cm. Inv. št. 537. T. II, 1.

6. Dva fragmenta ovratnice iz pošev nažlebljene žice, ki je na koncu oglatega preseka in izkovana v spiralno zvit trak. Debelina žice 0,6 cm. Inv. št. 538. T. II, 2.

⁴ F. Kovačič, istotam, navaja predmete iz treh grobov, od katerih je prvi vseboval žaro T. I, 1 in skodelo T. I, 4, razen tega pa še vrsto kovinskih predmetov, ki jih sedaj v Pokrajinskem muzeju ni več, če so res dospeli tja. Prav tako ni predmetov iz drugih dveh grobov, kakor tudi ne najdb pod št. 2—4.

⁵ Vsebina žare je opisana v pod opombo 2 omenjenem poročilu. Inv. številke pripadajo Mestnemu muzeju v Celju, kjer so obravnavane najdbe sedaj.

⁶ V tem pogledu opomba 3 pri Starè: AV II/2, 1951, ni točna.

⁷ Dvom velja predvsem prstanu T. IV, 2, ki daleč izstopa iz drugih najdb, kakor tudi ovratnici T. II, 1 in zapestnicama T. III, 6; IV, 3, ki so istovetne z enakimi najdbami v Mariboru. Po sporočilu F. Baša je »bronaste najdbe iz Rifnika Zgodovinskemu društvu v Mariboru posredoval celjski profesor J. Kožuh pred prvo svetovno vojno 1909. ali 1910«, kar velja bolj za celoto kot podrobnosti.

7. Fragment močno izlizane ovratnice s šibkimi sledovi žlebljenja. Premer ohranjenega dela 0,4, dolžina 15,4 cm. Inv. št. 539. T. II, 3.

8. Fragmentirana ovratnica iz nasvitkane žice. Med ozkimi in visokimi svitki je žica dva- do trikrat prečno nažlebljena. Klinasto se tanjšajoči konec je oglatega preseka. Debelina žice 0,6, premer svitkov 0,9, premer ovratnice približno 16 cm. Inv. št. 540. T. II, 4.

9. Fragment ovratnice iz okrogle žice, na kateri so nanizani nizki in široki svitki. Žica med njimi je pet- do šestkrat nažlebljena. Zožujoči se konec je dokaj oglatega preseka. Debelina žice 0,4, premer svitkov 0,7, dolžina ohranjenega kosa 19,7 cm. Inv. št. 541. T. III, 1.

10. Fragment ovratnice iz okrogle, na ohranjenem delu gladke žice s ploščato izkovanim, v spiralo zvitim koncem. Debelina žice do 0,6, dolžina fragmenta 8,3 cm. Inv. št. 542. T. III, 2.

11. Fragment ovratnice iz nasvitkane žice. Med ozkimi svitki je žica dva- do trikrat počez nažlebljena. Dokaj oglat konec se klinasto tanjša v ploščat spiralno zvit zaključek. Debelina žice do 0,5, svitkov do 0,8, dolžina fragmenta 15,4 cm. Inv. št. 543. T. III, 3.

12. Fragment ovratnice iz okrogle žice z rahlimi sledovi žlebljenja med nizkimi in širokimi svitki. Klinasto se tanjšajoči konec je bil oglatega preseka. Močno izlizan fragment je dolg 15,7 cm. Debelina žice 0,4, svitkov 0,7 cm. Inv. št. 544. T. III, 4.

13. Fragment obročka iz 4,5 mm debele okrogle žice, dolg 6,9 cm. Inv. št. 545. T. III, 5.

14. Fragmentirana zapestnica iz žice ovalnega preseka z ravno notranjo in oblo zunanjo stranjo. Ohranjeni konec je oblo odrezan. Širina žice 0,7, debelina preko 0,2 cm, premer deformiranega fragmenta neugotovljiv. Inv. št. 546. T. III, 6.

15. Obroček iz grobo oblikovane slabo ohranjene žice, ki je bila oglatega preseka. Konca se za polovico presegata in sta ravno odrezana. Debelina žice 0,4, premer obročka 4,9 cm. Inv. št. 547. T. III, 7.

16. Zapestnica iz nasvitkane žice, ki je med 3—4 mm širokimi nizkimi svitki gladka. Svitki so na eni strani skoro tik do žice obrušeni, oba poslednja pa sta preko sredine odrezana in tvorita dozdevni pečatni zaključek nesklenjene zapestnice. Debelina žice 0,4, svitkov 0,6, premer zapestnice 9, oziroma 8,3 cm. Inv. št. 548. T. IV, 1.

17. Prstan iz 1—2 mm debele nekoliko sploščene žice, ki je dvojno zvita in tvori na eni strani dvoje pentljastih zaključkov, na drugi strani pa se ohranjena žica klinasto stanjša in preprosto končuje. Premer 2,3, širina 1,9 cm. Inv. št. 549. T. IV, 2.

18. Zapestnica iz ploščato izkovane žice z ravno notranjo in oblo zunanjo stranjo. Profil je bikoničen, konca sta ravno odrezana. Širina žice 0,5, debelina do 0,2, premer zapestnice 6,5 cm. Inv. št. 550. T. IV, 3.

19. Fragment locnja fibule (?) iz nasvitkane žice, ki je med ozkimi svitki počez nažlebljena. Na enem koncu je ohranjen del oglato oblikovane gladke žice. Debelina žice 0,5, svitkov 0,5, dolžina fragmenta 4,5 cm. Inv. št. 551. T. IV, 4.

Dasi v okviru prazgodovinskega najdišča na Rifniku mesto najdbe opisanih predmetov ni znano, njihova pripadnost pa spričo pomanjkanja inventarnih zapiskov za vsak predmet ni docela prepričljiva, je mogoče trditi, da pripadajo prav tako žarnim grobovom kot druge rifniške najdbe. Redki keramični predmeti ne

predstavljajo za datiranje hvaležnih tipov. Žaro T. I, 1 je v svojem poročilu omenil F. Starè.⁸ Njena vrečasto okroglasta oblika profila jo bliža nekaterim podobnim žaram podravskega žarnih grobišč,⁹ najbližjo sorodnost pa izpričuje z nekaterimi žarami na Vačah, s katerimi je bržčas istočasna.¹⁰ Poleg za rifniško keramiko značilnega žlebastega prehoda v zametke vratu je v okviru navedenih najdišč zanimiv njen plastični okras visečih vodoravnih uhljev v spodnjem delu ostenja in štrlečih bradavic pod vratom. Oba krasilna elementa nastopata vsak zase na najrazličnejših tipih posod istega in bližnjih obdobij, simetrično kombinirana na eni posodi pa predstavljata posebno zvrsti plastičnega okrasa. Njegovo neposredno poreklo bi mu mogli iskati v keramiki podravskega žarnih grobišč,¹¹ znan pa je tudi na starejših vrečastih žarah iz Vač,¹² kakor tudi na podobnih posodah v Wiesu.¹³ Na koncu dobe žarnih grobišč v Podravju še redke, se v poznejši dobi pojavlja na obsežnejšem prostoru severnozahodnega Balkana,¹⁴ kjer predstavljata rifniška in nekatere vašeke žare glede na obliko lastno inačico.

Skodela T. I, 3 pripada običajnemu tipu koničnih skodel z uvihanim robom, ki so značilne za žarna grobišča v Podravju in sosednjih področjih, h katerim spada že zaradi oblega ostenja z ne le uvihanim, temveč tudi nekoliko dvignjenim robom.¹⁵ Skodela T. I, 4 predstavlja nekoliko sploščeno mlajšo obliko te vrste posod, pri kateri prehaja stena preko že skoro klekasto upognjenega oboda v močno navznoter uvihan rob. Glede na njeno oblikovno sorodnost z nekaterimi skodelami iz gomile v Volčjih njivah utegne pripadati obdobju starejše železne dobe.¹⁶

Grobo izdelano kamnito kladivo T. I, 2 spričo svoje atipičnosti časovno ne pomeni nič, razen tega zelo verjetno sploh ne izvira iz grobov. Več možnosti za kronološka razmotrivanja nudijo bronasti predmeti. Večina kaže očitne sledove ognja in s tem v zvezi slabo ohranjeno jedro. Vendar so nekateri med njimi dokaj dobro ohranjeni (T. II, 1, 4; IV, 1) in pokriti z gladko temnozeleno patino. Zanimivo je, da so nekateri fragmenti ovratnic močno izlizani (T. II, 3; III, 1, 4), kot da so bili zelo dolgo v uporabi. Med tipološko najstarejše predmete sodi vsekakor prstan T. IV, 2, ki pripada izrazitim oblikam prstanov starejše bronaste dobe (Noppenring).

Ta presenetljiva časovna razlika med njim in drugimi predmeti, ki so mnogo mlajši, vzbujata dvome, ali sploh pripada k rifniškim najdbam, zlasti ker tega ni mogoče preveriti na podlagi zapiskov. Doslej na Rifniku ni bilo sledov kake bronastodobne naselbine, od katere bi se morebiti ohranil, kot je to primer pri

⁸ Starè, AV II/2, 1951, str. 190, T. V, 2.

⁹ Prim. v Pokrajinskem muzeju: iz Maribora, inv. št. A 154; iz Pobrežja, žara v grobu št. 7.

¹⁰ Na prim. F. Starè, Prazgodovinske Vače, Ljubljana 1954, r. 7. Isti: Vače (Arheološki katalogi Slovenije, Zv. 1), Ljubljana 1955, T. LXXXIV, 1, 2, 3.

¹¹ Prim. v Pokrajinskem muzeju: iz Maribora, inv. št. A 150 in iz Ruš, inv. št. 900. Podobno okrašena žara iz Ruš je tudi v Joanneumu, inv. št. 500.

¹² Glej opombo 10.

¹³ Radimsky-Szombathy, MAGW 15, 1885, T. IX, 15; X, 10.

¹⁴ Prim. podobno okrašene žare v Dalju — Corpus vasorum antiquorum, Zagreb, VI Cc, T. 5, 3 in v Donji Dolini — Truhelka, Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und Herzegowina 9, 1904, T. LII, 7; LIX, 4; LXVI, 2; LXXX, 2.

¹⁵ Prim. v Dalju — C V A, VI, Cc T. 26, 5.

¹⁶ S. Gabrovec, Ilirska gomila v Volčjih njivah, AV VII/1—2, 1956, str. 62.

nekaterih najdiščih v Avstriji.¹⁷ Čista oblika govori tudi proti tradiciji, ki bi utegnila biti možna, kot nam dokazujejo podobni prstani iz gomile v Volčjih njivah, izdelani iz ploščate, že skoro trakaste žice z vrezanim žlebom v sredini in enkratno pentljo na koncu.¹⁸ Zato ga je upravičeno pripisovati k preostankom starejših dob rifniškega ali tujega izvora.

Ovratnice iz nasvitkane žice (T. II, 4; III, 1, 3, 4) bi sodile po dosedanjih ugotovitvah v sedmo stoletje pr. n. št.¹⁹ Med rifniškimi najdbami tvorijo prevladujoč tip, ki Rifnik kulturno veže z južnoslovenskimi ilirskimi najdišči.²⁰ Osnovni element teh ovratnic je z jagodami opremljena, torej nasvitkana ali vozlasta žica iz brona, ki je včasih s ploščnimi svitki izraziteje ločena v oba sestavljajoča člena,²¹ včasih pa ob bolj okroglastih ali podolgovatih jagodah brez tako ostrih prehodov. Uporabljena je bila za ovratnice, ki so na Rifniku najštevilnejše,²² zapestnice²³ in fibule, ki so tudi na Rifniku zastopane v redkih primerih.²⁴ Vendar pa območje te vrste nakita ni ozko omejeno na osrednje in južnoslovensko ozemlje, kar dokazujejo najdbe v Wiesu,²⁵ Donji Dolini²⁶ in Sremu,²⁷ pri čemer bi bilo medsebojne zveze, kakor tudi tipološki razvoj šele treba raziskati. Na Rifniku nudijo dokaz, da je bilo naselje že v kulturnem območju južnoslovenske ilirske kulturne skupine in je tik pred naravno pregrado vitanjsko-konjiško-boškega grebena predstavljalo eno njenih najsevernejših postojank. Čeprav bodo zveze s približno istodobnimi naselbinami onkraj te pregrade, kot so najbližja Brinjeva gora, gradišča pri Tinju in Poštela,²⁸ postale jasne šele s temeljitejšo raziskavo najdišč, so že sedaj vidne povezave s starejšimi žarnimi grobišči v Podravju. To kažejo poleg omenjenih keramičnih primerjav tudi nekateri bronasti predmeti, med njimi zlasti ovratnice. Tako so ovratnice iz pošev

¹⁷ F. Eppel, *Archaeologia Austriaca* 2, 1949, str. 49, tako razlaga najdbe rano-bronastodobnih prstanov (Noppenringe), ki se s svojo enkratno pentljo razlikujejo od rifniškega primera.

¹⁸ Gabrovec, istotam. Avtor datira te predmete v čas med 450—350 pr. n. št.

¹⁹ Starè, *AV II/2*, 1951, str. 191. Enako Schmid, *Südsteiermark*, str. 6.

²⁰ Prim. podobne ovratnice iz Mokronoga, Cerknice-Tržišča in Podzemlja v Narodnem muzeju v Ljubljani. Ovratnico in fibulo tega tipa iz Vira pri Stični hrani Arheološki muzej v Zagrebu. Za najdbo pri Bistrici ob Sotli glej Schmid, *Südsteiermark*, str. 6.

²¹ Prim. ovratnico iz Tržišča v Narodnem muzeju in ovratnico inv. št. 86 v Mestnem muzeju v Celju.

²² Med najdbami iz Rifnika je v Mestnem muzeju v Celju devet takih ovratnic.

²³ Prim. zapestnico iz Šmarjete v Narodnem muzeju v Ljubljani, verjetno istovetna s T. 36, 5 v A. Müllner, *Typische Formen a. d. archäologischen Sammlungen d. krainischen Landesmuseums »Rudolfinum«, Ljubljana 1900.*

²⁴ Müllner, *Typische Formen*, T. 24: 10, 12 — Vače, 6 — Magdalenska gora, 8 — Podzemelj, 5 — Kranj, T. 25; 2 — Podzemelj, 6 — Cerknica. Vir pri Stični — Arheološki muzej Zagreb. Libenska gora — Joanneum v Gradcu, inv. št. 1256, 10.295. V Mestnem muzeju v Celju so poleg fragmenta T. IV, 4 še tri podobne fibule.

²⁵ Radminsky-Szombathy, *MAGW* 15, 1885, T. VI, 1. Za najdbo na Kozjaku glej Schmid, *Südsteiermark*, str. 6.

²⁶ Truhelka: *WMBH* 9, 1904, T. LVI, 5; LXIX, 8.

²⁷ Podobno ovratnico iz Rače pri Sremski Mitrovici hrani Arheološki muzej v Zagrebu.

²⁸ Raziskovanje Brinjeve gore je od leta 1953 v teku. Gradišča Poštela in okrog Tinja glej W. Schmid: *Die Ringwälle des Bacherngebirges*, *Mittheilungen der Prähistorischen Kommission*, Wien 1915.

nažlebljene žice tipičen predstavnik te vrste nakita v Podravju, v rabi pa so tudi na najdiščih poznejšega časa.²⁹ Na Rifniku bi jih glede na njegovo dobo trajanja smeli smatrati za starejše najdbe. Drobnó prečno nažlebljena ovratnica T. II, 1 ima po obliki in okrasitvi istoveten primer v Mariboru, podobno obdelana žica pa je rabila tudi za izdelavo fibul, najdenih v grobišču na Bledu.³⁰ Če dejansko izvira z Rifnika, jasno dokazuje podravske vplive.

Med zapestnicami pripadata poleg atipičnih kosov (T. III, 5, 7) zapestnici T. III, 6 in IV, 3 tistemu tipu, ki je v podravskih žarnih grobiščih najčešči in označuje njihovo mlajšo stopnjo.³¹ Zapestnica T. IV, 1 navidez nadaljuje tradicijo nasvitkanih nakitnih predmetov, po materialu in nesklenjenima dozdevno pečatnima koncema pa od njih odstopa in je močno podobna tistim ranolatenskim zapestnicam, ki so znane iz podonavskega področja in srednje Evrope.³² Pri večini teh so svitki ali jagode bolj ali manj podobne rifniški, na nesklenjenih koncih pa so poslednje jagode zvečine nekoliko povečane in imajo za ranolatensko dobo značilno nekoliko podaljšano žico. Spričó tega bi zapestnica T. IV, 1 utegnila dokazovati enega izmed ranih trgovskih vplivov, kot smemo to domnevati tudi za časovno sorodno najdbo na Libenski gori.³³

Kronološko so obravnavani rifniški predmeti glede na njihov fragmentarni značaj dokaj ohlapni. Ovratnice in zapestnice, ki imajo svoje poreklo v podravske žarnih grobiščih, bi bilo upravičeno prisojati najzgodneje v sedmo stoletje, glede na splošni značaj najdišča pa so morebiti tudi nekoliko mlajše. Zapestnica T. IV, 1 bi pripadala kot ranolatenski uvoženi predmet na Rifniku zelo verjetno 4. stoletju in bi tako omejevala časovni okvir opisanih najdb, čeprav so bili na Rifniku najdeni tudi mlajši predmeti.³⁴ V ta okvir spadajo keramične najdbe in nasvitkani bronasti predmeti. Vendar je treba pripomniti, da sedanjih kronoloških sklepov z nekoliko negotovo vrednostjo ne bo mogoče izpopolniti in podrobneje utemeljiti prej, dokler ne bo najdišče preiskano v celoti. Ker je velik del že uničen ali površno obravnavan, te možnosti niso posebno ugodne. To velja tudi za trdnejšo učvrstitev rifniškega najdišča v kulturnem pogledu. Dasi pripada po sedanjem videzu južnoslovenski ilirski skupini, je na njenem robu za sedaj precej osamljeno. Prav zato so njegove zveze z v tem času prenehajočimi podravske žarnimi grobišči zlasti glede sprejemanja njihove dediščine vredne posebne pozornosti. Podrobno poznavanje naselitve Rifnika bi tako moglo prispevati k vprašanju usode tako imenovane »ruške skupine« žarnih grobišč v Podravju in morebiti tudi k poreklu severnoslovenskih hribovskih naselbin starejše železne dobe.

²⁹ Prim. podobne najdbe iz grobišč v Mariboru, Rušah in Pobrežju v Pokrajinskem muzeju in Joanneumu. V Narodnem muzeju v Ljubljani iz Magdalenske gore. V Donji Dolini — Truhelka, WMBH 9, 1904, T. XL, 5; XLII, 15; XLIII, 12; LVIII, 16; LXX, 19; LXXII, 6. Itd.

³⁰ V Pokrajinskem muzeju, neinventarizirano. S. Gabrovec, Ilirska nekropola na Bledu, T. XXIII, 1; XXI, 4. V tisku.

³¹ W. Schmid, Der frühhallstattische Hortfund von Schönberg, Germania 24, 1940, 202.

³² Prim. L. v. Márton, Die Frühlatènezeit in Ungarn, Archaeologia Hungarica 11, Budapest 1935, T. VIII, 15—17; XI, 9; XII, 2. — I. Húnyady, Die Kelten im Karpatenbecken, Dissertationes Pannonicae, Budapest 1942, Tafelband, T. IX, 6, 12. — K. Bittel, Die Kelten in Württemberg, Röm.-Germ. Forschungen, Bd. 8, Berlin 1954, T. 15, 1—7; str. 72, kjer je naveden razvoj oblik iz poznohallstattske dobe.

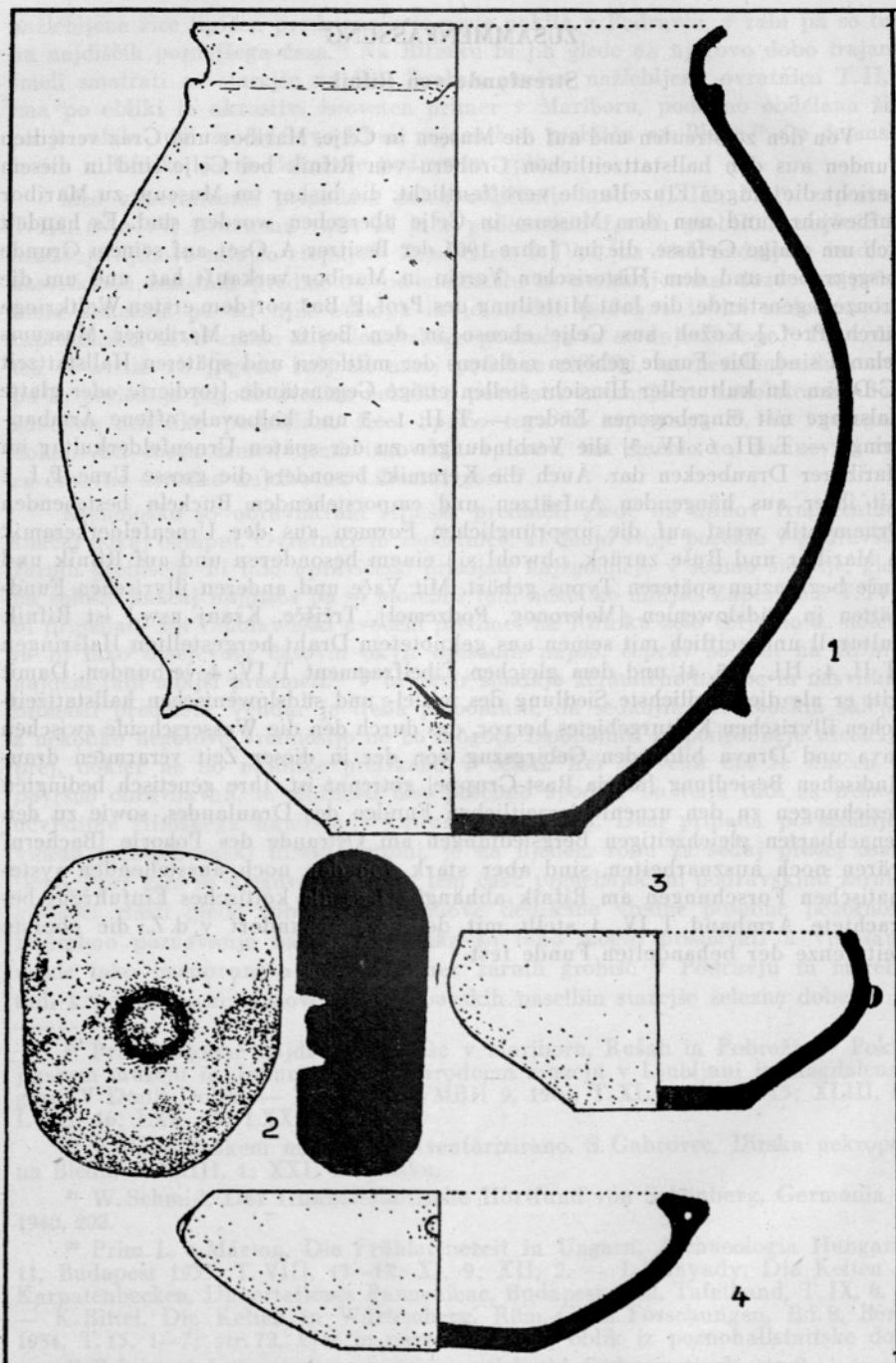
³³ Prim. podobni pojav z ovratnico — Schmid, Südsteiermark, str. 8.

³⁴ Starè, AV II/2, 1951, T. IV. 4.

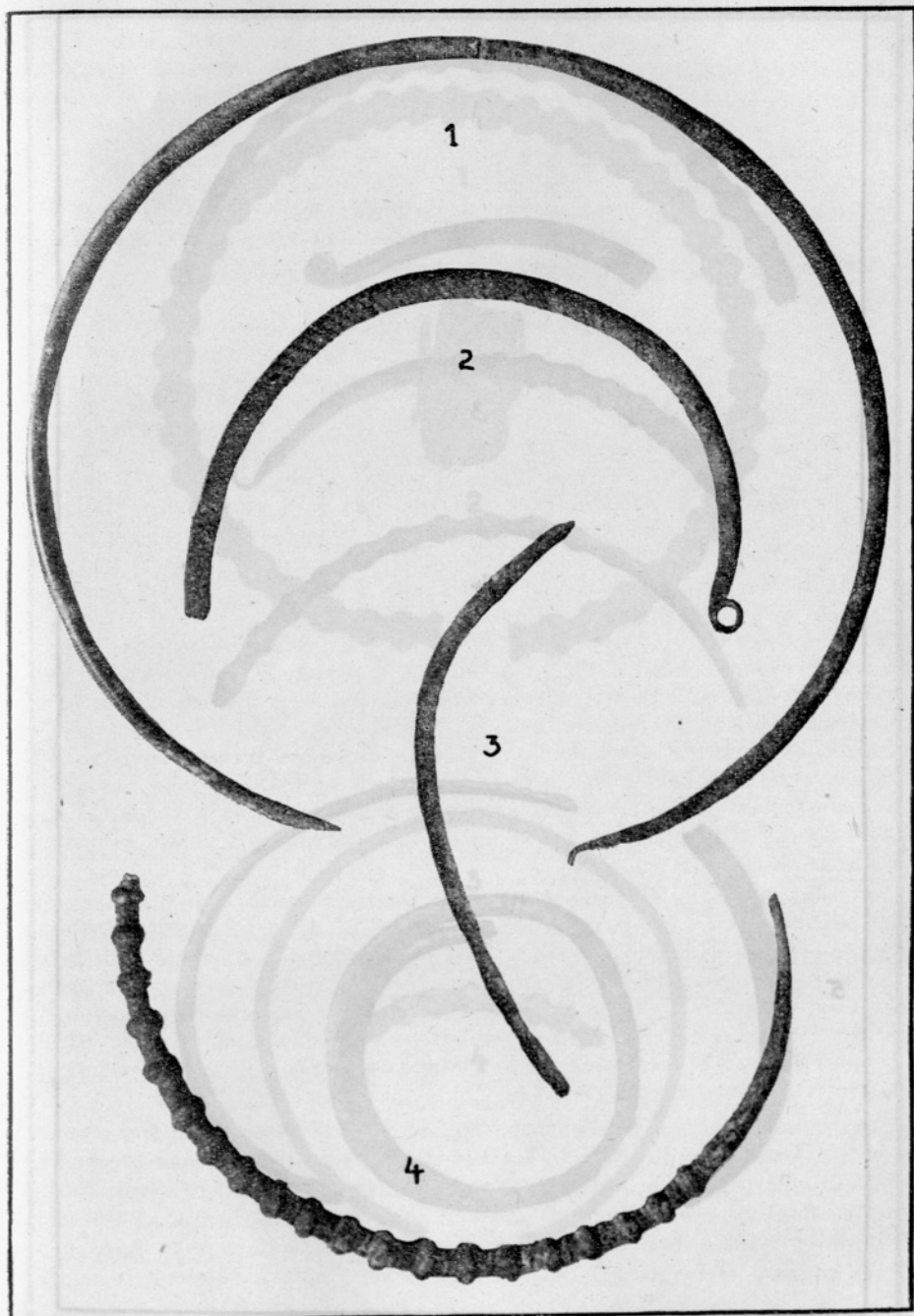
ZUSAMMENFASSUNG

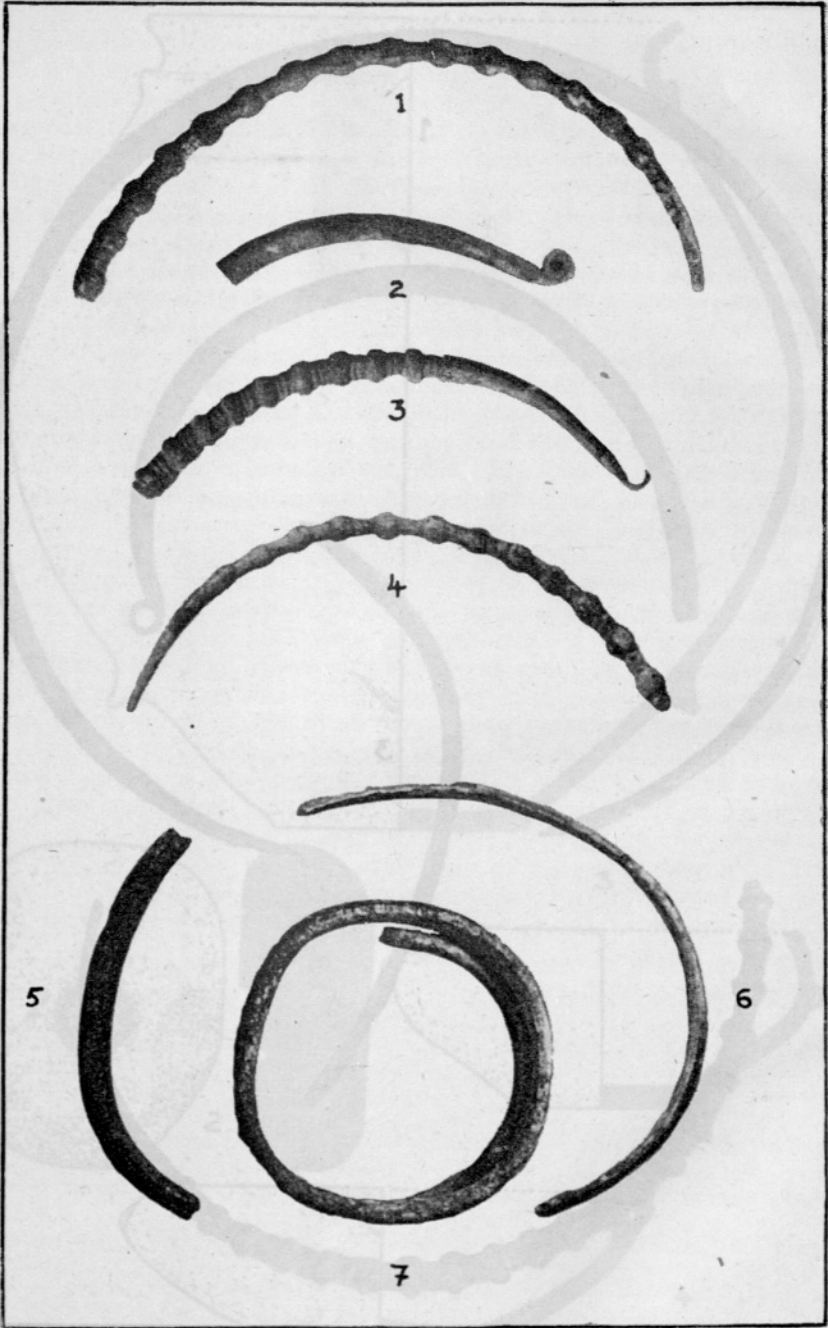
Streufunde von Rifnik

Von den zerstreuten und auf die Museen in Celje, Maribor und Graz verteilten Funden aus den hallstattzeitlichen Gräbern von Rifnik bei Celje sind in diesem Bericht diejenigen Einzelfunde veröffentlicht, die bisher im Museum zu Maribor aufbewahrt und nun dem Museum in Celje übergeben worden sind. Es handelt sich um einige Gefässe, die im Jahre 1905 der Besitzer A. Oset auf seinem Grunde ausgegraben und dem Historischen Verein in Maribor verkauft hat, und um die Bronzegegenstände, die laut Mitteilung des Prof. F. Baš vor dem ersten Weltkriege durch Prof. J. Kožuh aus Celje ebenso in den Besitz des Mariborer Museums gelangt sind. Die Funde gehören meistens der mittleren und späteren Hallstattzeit [C-D] an. In kultureller Hinsicht stellen einige Gegenstände [tordierte oder glatte Halsringe mit eingebogenen Enden — T. II, 1—3 und halbovale offene Armbandringe — T. III, 6; IV, 3] die Verbindungen zu der späten Urnenfelderkultur im Mariborer Draubecken dar. Auch die Keramik, besonders die grosse Urne T. I, 1 mit ihrer aus hängenden Aufsätzen und emporstehenden Buckeln bestehenden Ornamentik weist auf die ursprünglichen Formen aus der Urnenfelderkeramik in Maribor und Ruše zurück, obwohl sie einem besonderen und auf Rifnik und Vače begrenzten späteren Typus gehört. Mit Vače und anderen illyrischen Fundstätten in Südslovenien [Mokronog, Podzemelj, Tržišče, Kranj usw.] ist Rifnik kulturell und zeitlich mit seinen aus geknotetem Draht hergestellten Halsringen [T. II, 4; III, 1, 3, 4] und dem gleichen Fibelfragment T. IV, 4 verbunden. Damit tritt er als die nördlichste Siedlung des mittel- und südslovenischen hallstattzeitlichen illyrischen Kulturgebietes hervor, das durch den die Wasserscheide zwischen Sava und Drava bildenden Gebirgszug von der in dieser Zeit verarmten drauländischen Besiedlung [Maria Rast-Gruppe] getrennt ist. Ihre genetisch bedingten Beziehungen zu den urnenfelderzeitlichen Funden des Draulandes, sowie zu den benachbarten gleichzeitigen Bergsiedlungen am Ostrande des Pohorje [Bachern] wären noch auszuarbeiten, sind aber stark von den noch ausstehenden systematischen Forschungen am Rifnik abhängig. Das als keltisches Einfuhrgut betrachtete Armband T. IV, 1 stellt mit dem 4. Jahrhundert v. d. Z. die oberste Zeitgrenze der behandelten Funde fest.

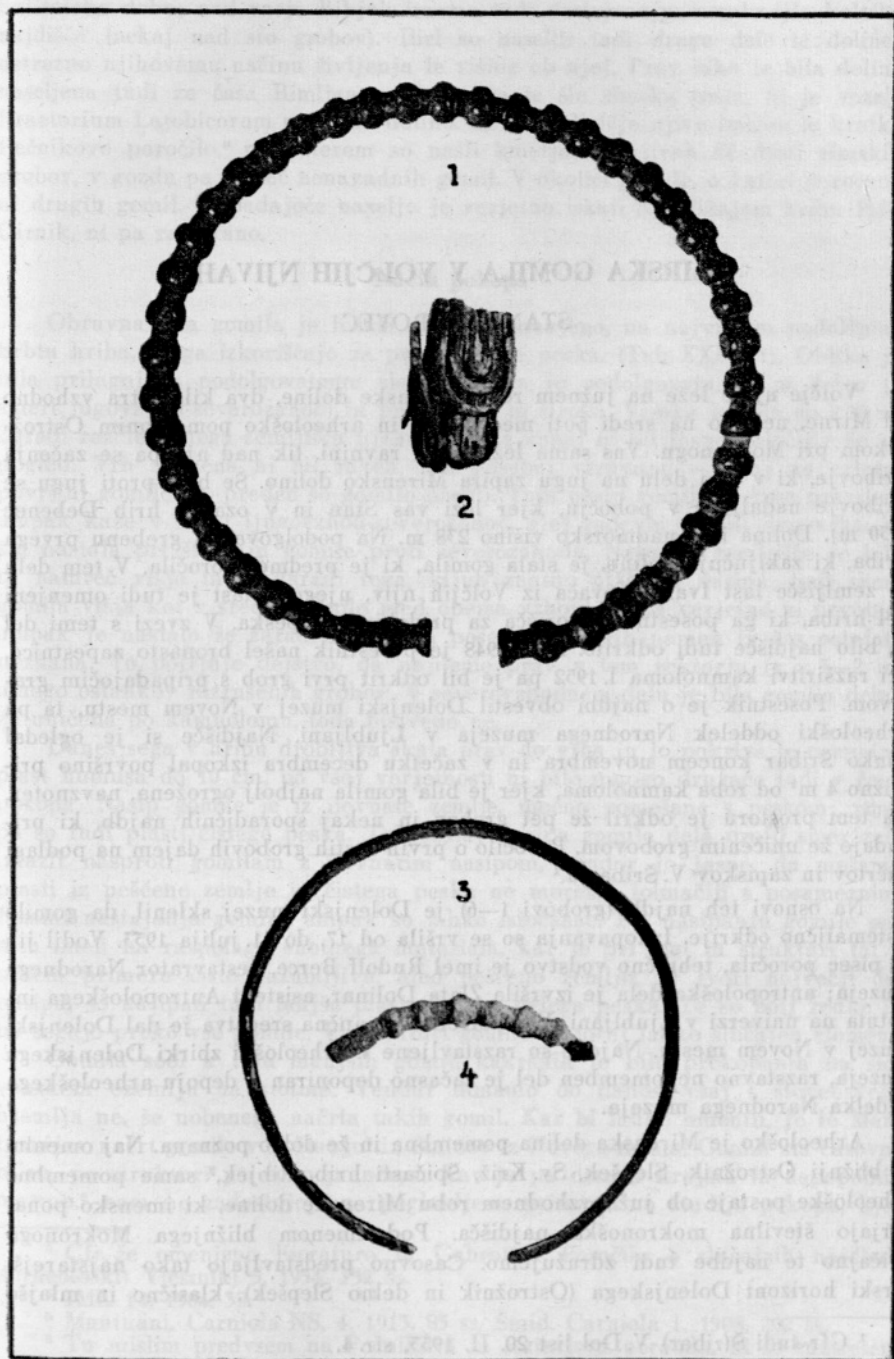

1: $\frac{1}{6}$, 2: $\frac{1}{2}$, 3—4: $\frac{1}{3}$ nar. vel.

1—4: $\frac{6}{10}$ nar. vel.

1—4: $\frac{0}{10}$, 5—6: $\frac{1}{1}$, 7: $\frac{0}{10}$ nar. vel.

1, 3, 4: $\frac{9}{10}$; 2: $\frac{9}{10}$ nar. vel.